

Nikolina
Uroda

Zlatni Vjesnik

Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku,
(ur.) Zrinka Buljević, svezak 100, Split, 2007.,
280 str., ISSN 1845-7789

Davne 1878. izašao je prvi broj časopisa *Bullettino di archeologia e storia dalmata*. Danas među arheolozima poznat jednostavno kao *Vjesnik*, časopis prati stvaranje arheološke i povijesne znanosti u Hrvatskoj i Europi već 130 godina. Tradicijom i kvalitetom ulazi u red najvažnijih hrvatskih znanstvenih časopisa. Od 1920. tiska se kao *Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku*. Naziv je preživio do 2005. kad se ponovo mijenja, ovaj put u *Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*.

U posljednjih nekoliko godina primjećuje se pomak, čak snažan zamah u kvaliteti *Vjesnika*. Nakon nekoliko izdanja neprikladnog i glomaznog formata, godine 2005. *Bullettino/Vjesnik* (kako ga u svojem radu u ovome jubilarnom broju naziva A. Duplančić) mijenja dizajn i format. Tendencija povećanja formata znanstvenih časopisa odavno je prisutna, pa stoga i razumljiva, a prelazak na dvojezičnost više je nego dobrodošao. U vremenu obilježenu globalizacijskim procesima potrebno je dosta spretnosti kako bi se inozemnoj znanstvenoj javnosti prezentiralo bogatstvo naše baštine na koju se u kontekstu one europske mora računati. Elektroničko izdanje časopisa (<http://hrcak.srce.hr>) i dostupnost članaka u PDF-u predstavljaju važan doprinos razvoju i popularizaciji arheološke i povijesne znanosti. Međutim, promjena imena ostaje nerazjašnjena, a usudili bismo se reći i nepotrebna. Dio karaktera časopisa ležao je upravo u toj, pomalo arhaičnoj i pjesničkoj sintagmi "arheologije i historije dalmatinske".

Valja napomenuti da je došlo i do pozitivnih pomaka u sadržaju *Vjesnika*. Naime, teme koje su se posljednjih 50-ak godina pojavljiva-

le u časopisu bile su većinom vezane za razdoblja prapovijesti, antike, kasne antike i ranoga srednjeg vijeka. Stariji brojevi *Vjesnika* odlikovali su se danas ponešto izgubljenom znanstvenom širinom koja je vremenski i tematski pokrivala područje arheologije i povijesti. Nisu izostajali radovi s temama iz povijesti umjetnosti, konzervacije i zaštite spomenika, arhivistike, stare književnosti, povijesne rasprave, biografije, polemike... Iako su se u međuvremenu pojavili brojni specijalizirani časopisi, stariji brojevi *Vjesnika* upravo zbog spomenute širine ostaju nezaobilazni svima koji se na bilo koji način bave bogatom kulturnom baštinom Dalmacije. Tako nijedan ozbiljan pokušaj objavljivanja neke antičke teme ni danas ne može proći bez detaljnog pregleda najranijih brojeva *Bullettina*, koji se nalaze u svakoj arheološkoj biblioteci.

Radovi Milana Ivaniševića (*Sveti Donino i splitski arhiđakon Toma*) i Ive Babića (*Zapažanja o zvoniku splitske katedrale*) vraćaju *Vjesniku* spomenutu, a zaboravljenu širinu. Iako raznorodni, članci se ne zaustavljaju na šturoj deskripciji koja često karakterizira stručnu arheološku literaturu, već smještaju predmete, građevine ili pak osobe u kontekst vremena u kojem nastaju (ili djeluju, u slučaju članka Milana Ivaniševića). Kako je broj posvećen splitskim temama, većina autora donosi nove objave arheoloških predmeta pronađenih u samom Splitu ili u bližoj okolici. Tako se u radu Ante Rendića-Miočevića (*Ulomci reljefa s prikazom Silvana i Dijane s lokaliteta Trščenica u splitskome polju*) daje detaljna deskripcija dvaju antičkih spomenika pronađenih na širem području Splita. Autor ih povezuje s drugim antičkim nalazima

s područja grada s kojima su srodni po likovima koji su na njima prikazani, a to su božanstva Silvan i Dijana koji se uz Nimfe dosta često pojavljuju i na spomenicima Salonitanskog areala. Autor zaključuje kako se, sudeći po zajedničkom afinitetu prema "šumskim" božanstvima, splitsko područje, nekadašnji salonitanski ager, nije bitno razlikovalo od same Salone i bliže okolice. Autor se već duži niz godina bavi tom tematikom, pa se nadamo da je članak uvod u objavljivanje svih dosadašnjih saznanja o Silvanu, što željno očekujemo.

Novijim nalazom antičke stele (*Rimska nadgrobna stela iz splitskog predjela Pazdigrad*) bavi se rad Dina Demichelija. Taj je slučajni nalaz smješten u kontekst 1. stoljeća i salonitanskog agera te ostalih antičkih stela iz širega splitskog areala. Autor se također osvrće i na preddiokecijanovski Split te antičku toponimiju i onomastiku čije tragove i danas naziremo u nazivlju pojedinih gradskih četvrti, pa i samoga grada Splita. Na već spomenuti rad Ive Babića koji kroz primjer splitskog zvonika provlači problematiku uzidavanja spolija, pa time i očuvanja ranije splitske i salonitanske prošlosti, nadovezuje se članak Jasne Jeličić-Radonić u kojem se obrađuje monumentalni natpis carice Faustine, izvađen upravo iz zvonika Sv. Duje u Splitu (*Natpis carice Faustine iz zvonika splitske katedrale*). Rad Ante Peteše (*Pre-dromanički kameni namještaj iz crkve sv. Petra Starog na Lučcu u Splitu*) obrađuje srednjovjekovni kameni namještaj (11. st.) crkve Sv. Petra koji je dijelom identificirao prema fotografijama. Na sličan su način identificirani i spomenici podrijetlom iz sakralnih građevina grada Splita, koji su se nekoć nalazili u Arheološkom muzeju i u zbirci društva Bihać u članku Arseno Duplančića (*Arhivsko-bibliografski podaci o nekim*

spomenicima iz Arheološkog muzeja). O Splitu prije Dioklecijanove palače svjedoče i nalazi obrađeni u člancima Maje Bonačić Madinić (*Nalazi antičkog novca u Splitu*) te Brune Nardelli (*O gemama iz Splita: od prostora do muzeja*). I ovaj broj *Vjesnika* popraćen je *Bibliografijom za 2006. godinu* (Arsen Duplančić), koja je postala sastavnim dijelom svakog sveska, te prigodnom bibliografijom o Splitu (Hanja Anić: *Bibliografija o Splitu u časopisu Bullettino di archeologia e storia dalmata/ Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*).

Zaključno treba reći da je jubilarni svezak *Vjesnika* opremljen svim potrebnim sadržajima. Konceptijski je homogen, a valja primijetiti i tendenciju otvaranja časopisa mlađim autorima koji su u svakom pogledu opravdali povjerenje uredništva. Ne treba izostaviti ni grafički dizajn koji se upotrebom zlatne boje na koricama prilagodio stogodišnjici. U iščekivanju novog broja (nadajmo se pod istim nazivom), čestitke uredništvu i autorima! ✕

SUMMARY: THE GOLDEN ISSUE OF VJESNIK

 Review of the 100th issue of the *Journal of Dalmatian Archeology and History* (*Vjesnik za arheologiju i povijest dalmatinsku*), edited by Z. Buljević. The journal has acquired higher quality during the last couple of years, which is demonstrated in its content and format. The journal is

published in two languages (Croatian and English), and archaeological and historical articles often have scientific breadth of vision (today usually lost in scientific writings) representing sources for anyone interested in Dalmatian cultural heritage.